

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Prebivalstvo

Krajinskega parka Ljubljansko barje

Ljubljana, februar 2012

Analizo pripravila:

Anja Oven, višja naravovarstvena svetovalka

KAZALO

1.	Uvod.....	1
2.	Poselitev	2
3.	Gibanje števila prebivalstva.....	5
3.1	Selitve prebivalstva.....	7
4.	Starostna struktura prebivalstva.....	9
5.	Velikost gospodinjstev	10
6.	Izobrazbena struktura	11
7.	Zaposlitvena struktura.....	12
7.1	Aktivno prebivalstvo	12
7.1.1	Delovno aktivno prebivalstvo	12
7.1.1.1	Dnevne migracije	14
7.1.2	Brezposelnost	15
8.	Zaključek	16
9.	Viri in literatura	17

I. Uvod

Krajinski park Ljubljansko barje (KPLB) leži na skrajnem južnem delu Ljubljanske kotline, na površini 135 km². Predstavlja enega največjih kompleksov mokrotnih travnišč v Sloveniji. Pokrajini njen značilni videz daje preplet travnikov, steljnikov, njiv, jarkov in mejic, ki so rezultat dolgotrajnega sožitja človeka in narave. To območje je izjemno zaradi velikega števila naravnih vrednot, naravnih spomenikov, naravnih rezervatov in prisotnosti mnogih ogroženih ter mednarodno varovanih prostoživečih rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov ter kot območje številnih krajinskih kulturnih vrednot.

Na območje Krajinskega parka Ljubljano barje sega sedem občin, in sicer Občina Borovnica, Občina Brezovica, Občina Ig, Mestna občina Ljubljana, Občina Log-Dragomer, Občina Škofljica in Občina Vrhnika. V vseh občinah je opazen porast števila prebivalstva, ki ga povzroča predvsem suburbanizacija in pozitivno naravno in selitveno gibanje prebivalstva. Z analizo prebivalstva Krajinskega parka Ljubljansko barje želimo ugotoviti demografske potenciale območja ter predvideti možne pritiske prebivalstva oz. poselitve na uresničevanje ciljev zavarovanja Ljubljanskega barja.

V analizo so bila vključena le naselja, ki v celoti ali v večjem delu ležijo znotraj meje Krajinskega parka Ljubljansko barje. Znotraj parka v občini Brezovica tako ležijo naselja Jezero, Notranje Gorice, Plešivica, Podplešivica, Vnanje Gorica in Žabnica, v občini Ig naselja Brest, Iška Loka, Iška vas, Kremenica, Matena, Strahomer, Tomišelj, Vrbljene, Draga in Podkraj, v Mestni občini Ljubljana naselji Črna vas in Lipe, v občini Vrhnika pa Bevke, Bistra in Blatna Brezovica. Znotraj parka ležijo tudi druga naselja, vendar le v manjši meri, zato v analizo niso bila vključena (del Ljubljane ob Ižanski cesti južno od obvoznice, del Iške, Podpeči, Verda, Sinje Gorice, Goričice, Prevalj in Kamnika pod Krimom, Loga in Lukovice pri Brezovici, Dola in Brega pri Borovnici ter manjši del naselij Pako, Gumnišče, Lavrica in Škofljica).

Podatke o prebivalstvu po naseljih smo pridobili iz statističnih popisov leta 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002 in iz spletnega statističnega podatkovnega portala Statističnega urada RS (SURS). Podatke o brezposelnosti smo dobili na spletni strani Zavoda za zaposlovanje (ZRSZ). Nekateri podatki niso bili dostopni na ravni naselij, zato smo uporabili obtežene vrednosti za občine (povprečne mesečne plače, podatki o brezposelnosti). Nekateri statistični kazalci so predstavljeni tudi kartografsko.

Zaradi uskladitve in primerljivosti statističnih podatkov s podatki EU, je Statistični urad RS uvedel novo statistično definicijo prebivalstva, zato podatki o prebivalstvu Slovenije po letu 2008 niso neposredno primerljivi s podatki za predhodna leta.

Po »stari« definiciji se je med prebivalstvo Slovenije štelo vsakogar, ki je v Sloveniji prijavil stalni in/ali začasno bivališče, niso pa se upoštevali tisti državljani RS s prijavljenim stalnim prebivališčem v Sloveniji, ki so prijavili, da bodo začasno odsotni iz RD za tri mesece ali več. Po novi metodologiji štejemo med prebivalstvo Republike Slovenije osebe s prijavljenim prebivališčem v Sloveniji, ki v Sloveniji prebivajo ali imajo namen prebivati eno leto ali več in niso začasno odsotne v tujini eno leto ali več. Državljanstvo osebe pri tem ni pomembno (Spremenjena stat. def. preb., 2012).

Posledic sprememb statistične definicije prebivalstva je več. Z uvedbo nove definicije so se zgodile spremembe v številu (zmanjšanje števila prebivalcev zaradi ne vključitve tistih oseb, ki so v Sloveniji

prijavile prebivališče za čas krajši od enega leta – večinoma tujci) in sestavi prebivalstva, pa tudi v prikazu prostorske razporeditve prebivalstva, saj po novi definiciji štejemo osebe, ki imajo poleg stalnega prijavljeno tudi začasno bivališče, na naslovu začasnega prebivališča (če imajo začasno prebivališče prijavljeno za eno leto ali več). Po stari definiciji smo te osebe šteli na naslovu stalnega prebivališča. Ker so spremembe definicije prebivalstva vplivale na zmanjšanje skupnega števila prebivalcev Slovenije, so tudi vrednosti demografskih kazalnikov spremenjene (v splošnem to pomeni, da so kazalniki računani na prebivalstvo nekoliko višji).

Zaradi spremembe statistične definicije prebivalstva je v občini Ig zelo naraslo število prebivalcev v naselju Draga, saj se tam nahaja varstveno delovni center Centra za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič Draga, v katerem se izvaja socialno varstvena storitev varstvo, vodenje in zaposlitev pod posebnimi pogoji za odrasle osebe z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Takim ustanovam zakonodaja določa prijavno obveznost, zato se je spremenila tudi starostna oz. spolna sestava prebivalstva v naselju. Iz teh razlogov podatki za naselje Draga niso bili vključeni v starostno in izobrazbeno strukturo prebivalstva Krajinskega parka Ljubljansko barje, saj ne bi pokazali realne slike stanja.

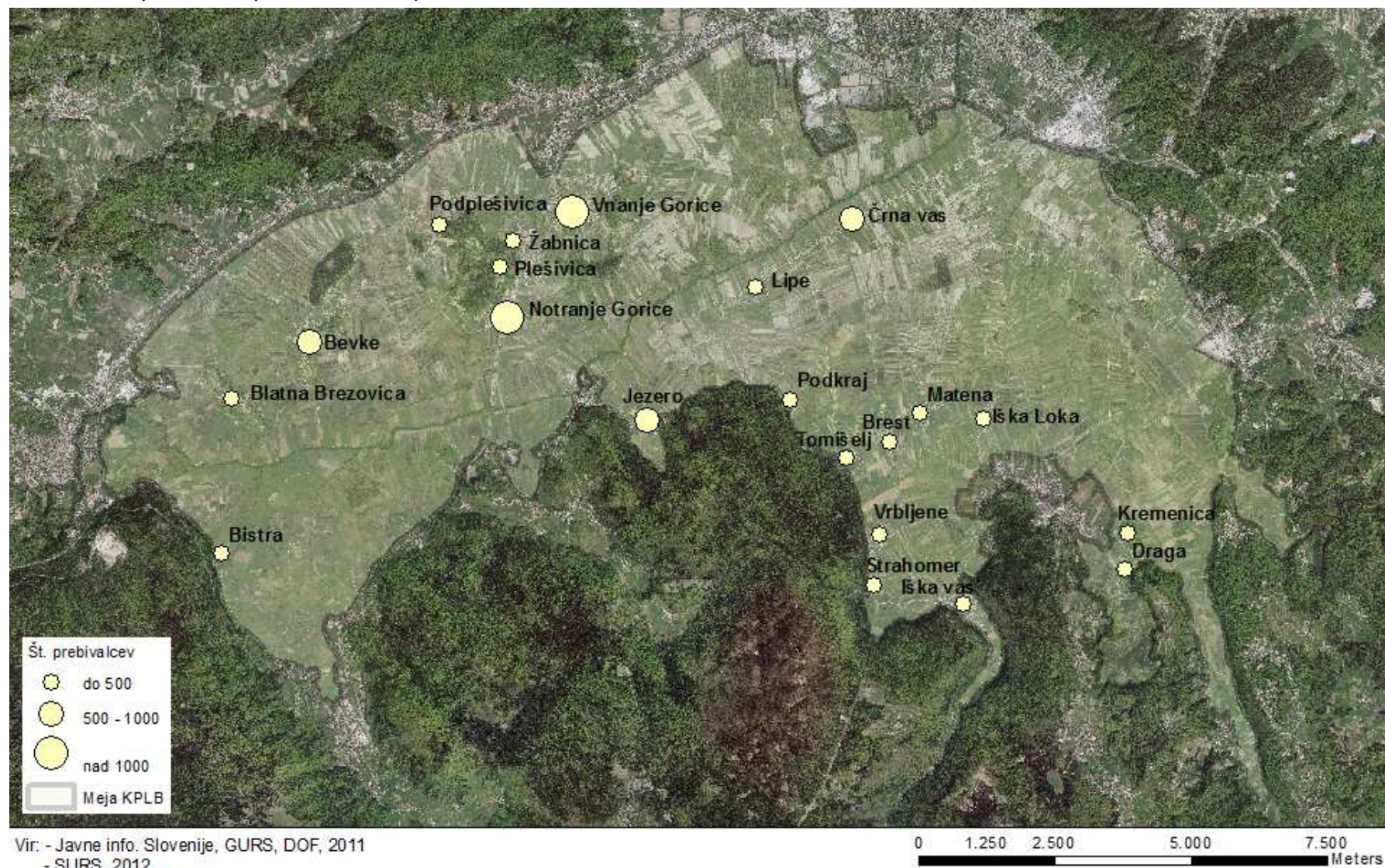
2. Poselitev

Ljubljansko barje ima že od nekdaj strateško pomembno prometno vlogo, saj je bilo že v prazgodovini križišče trgovskih poti iz Baltika proti Jadranskemu morju (»Jantarjeva pot«) in iz Zahodne Evrope v Malo Azijo. Obrobje barje je bil prvič poseljeno že pred 7000 leti, prva kolišča pa so se pojavila 2000 let kasneje. V I. Stoletju so Rimljani ustanovili utrjeno naselje Emona, ki je s svojim južnim delom segalo na območje Barja. Emona je varovala trgovske poti, ki so se križale na območju izliva Ljubljanice v Savo. Ljublanica je bila pomembna prometnica, ki je povezovala Emono z Nauportusom (današnja Vrhnika). Domneva se, da so Rimljani spremenili strugo Ljubljanice, zgradili nasipe in jo delno regulirali ter približali kamnolomu v Podpeči, od koder so predvsem v Emono vozli kamen, ki so ga uporabljali pri gradnji (Premelč, 2006).

Poselitev je sprva segala le na obrobje barja. V 19. stoletju je potekala agrarna kolonizacija Barja, nastala so naselja Črna vas, Lipe, Zgornja Ižanska cesta, Havptmance in Ilovica. K temu je veliko prispevala ideja o osušitvi Ljubljanskega barja. Popolna osušitev ni uspela, dediščina te agrarizacije pa je nastanek njivskih površin tudi v osrednjem delu Ljubljanskega barja. Pred temi posegi so kmetje obdelovali njive le na rečnih vršajih in obrobju (Melik, 1927).

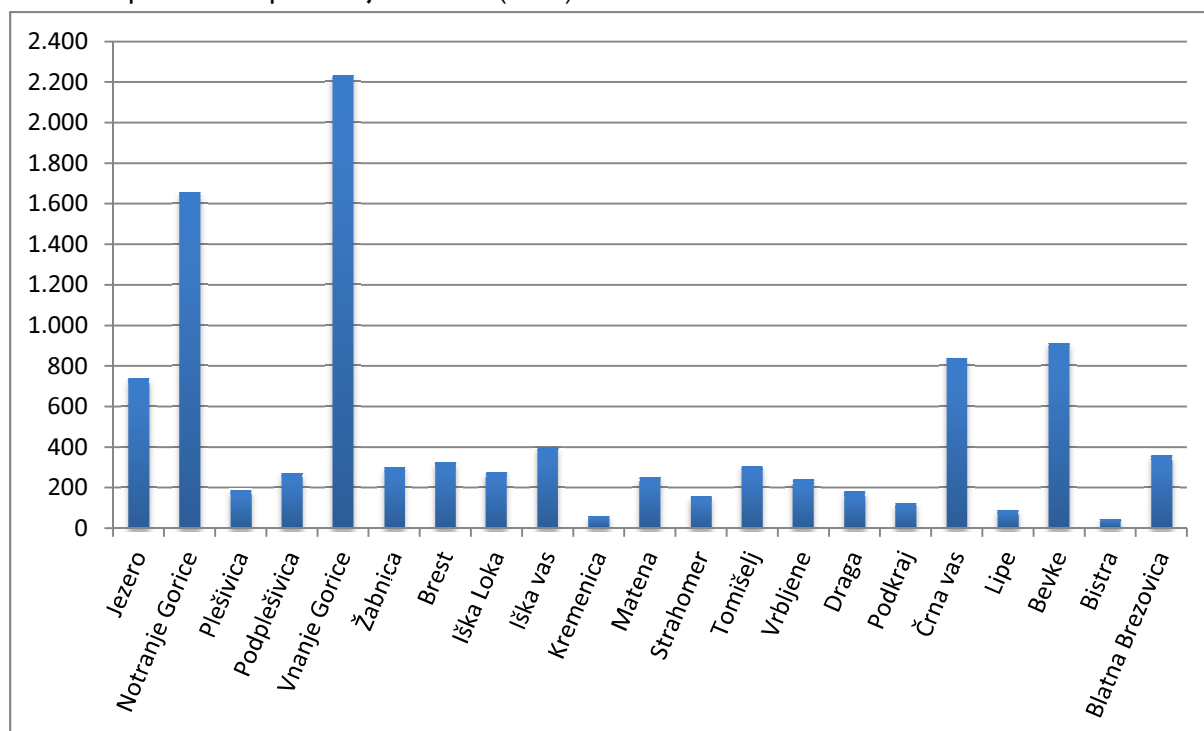
Danes je območje Krajinskega parka Ljubljansko barje poseljeno predvsem na kraškem robu, na rahlo dvignjenih legah, ki jih ne dosežejo poplave ter na območju iškega vršaja. V notranjosti je poselitev usmerjena ob in na barjanske osamelce.

Karta 1: Naselja na območju KPLB, ki so vključena v analizo

Območje Krajinskega parka Ljubljansko barje si upravno deli sedem občin, in sicer Občina Borovnica, Občina Brezovica, Občina Ig, Mestna občina Ljubljana, Občina Log-Dragomer, Občina Škofljica in Občina Vrhnika. Znotraj meje Krajinskega parka v celoti oziroma v večjem delu ležijo naselja Jezero, Notranje Gorice, Plešivica, Podplešivica, Vnanje Gorice, Žabnica, Brest, Iška Loka, Iška vas, Kremenica, Matena, Strahomer, Tomišelj, Vrbljene, Draga, Podkraj, Črna vas, Lipe, Bevke, Bistra in Blatna Brezovica. Znotraj parka leži tudi del Ljubljane ob Ižanski cesti južno od obvoznice, manjši del vasi Iška, del Podpeči, Kamnika pod Krimom, Goričice, Loga pri Brezovici, Dola pri Borovnici ter manjši del naselij Lavrica in Škofljica.

Graf I: Št prebivalcev po naseljih v KPLB (2011)

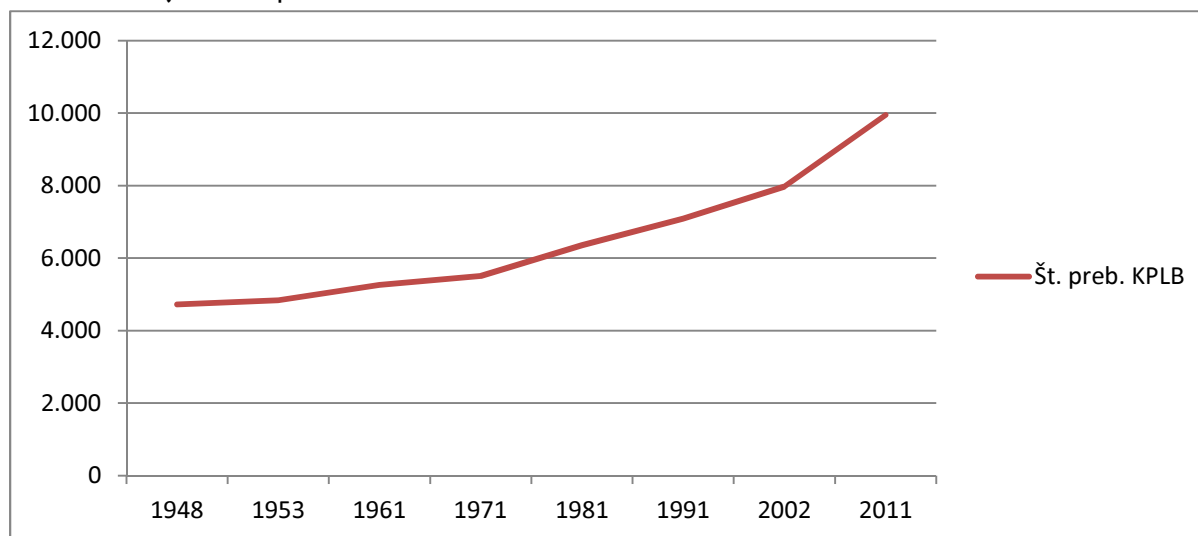
Vir: SURS, 2012

Največji naselji na območju Krajinskega parka Ljubljansko barje sta Notranje Gorice (1655 prebivalcev) in Vnanje Gorice (2234 prebivalcev), ki skupaj z Brezovico tvorijo urbano aglomeracijo, ki se vedno bolj krepí in predstavlja pomembnejše lokalno središče. Naselja z od 500 do 1000 prebivalci so Jezero, Črna vas in Bevke, ki glede na terminologijo in smernice Strategije prostorskega razvoja Slovenije predstavljajo lokalno središče. V Občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Ljubljana je tudi zapisano, da se bo Črna vas v prihodnosti razvijala kot lokalno središče, ki bo zagotavljalo možnosti vsakodnevne oskrbe, osnovnega izobraževanja ter informiranja in druženja. Ostala naselja imajo manj kot 500 prebivalcev, najmanjša naselja so Bistra (45 prebivalcev), Kremenica (58 prebivalcev) in Lipe (89 prebivalcev).

3. Gibanje števila prebivalstva

Leta 2011 je po podatkih Centralnega registra prebivalstva znotraj meje Krajinskega parka Ljubljansko barje živelo 11.946 prebivalcev. Največ prebivalcev je živelo na območjih občine Brezovica (4.803 oz. 40 % prebivalcev parka), Mestne občine Ljubljana (2.316 oz. 19 % prebivalcev parka) in občine Ig (2.018 oz. 17 % prebivalcev parka), najmanj pa na območju občine Borovnica (172 oz. 1,4 % prebivalcev parka) in občine Log-Dragomer (93 oz. 0,8 % prebivalcev parka).

Graf 2: Gibanje števila prebivalcev KPLB med leti 1948 in 2011

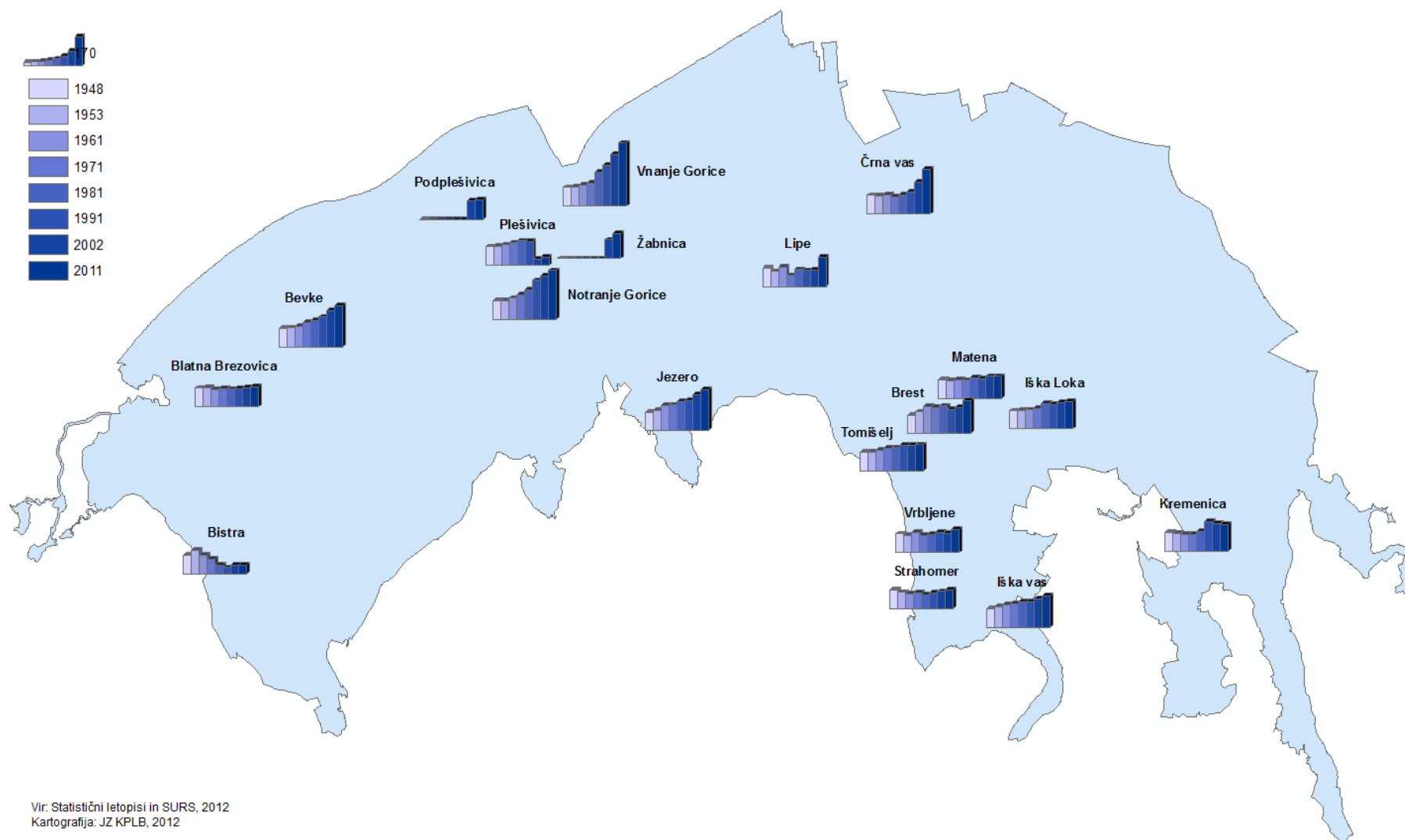
Vir: Popisi prebivalstva in SURS, 2012

Število prebivalcev v Krajinskem parku Ljubljansko barje vztrajno narašča in se je v obdobju od leta 1948 do leta 2011 več kot podvojilo. Rast prebivalstva sta v 60. letih 20. stol. spodbudila motorizacija, ki je omogočila vse širšo dnevno migracijo ter koncept policentričnega regionalnega razvoja, ki je s spodbujanjem razvoja industrije in storitev v manjših urbanih in podeželskih naseljih zaježil izseljevanje v mesta in s tem praznjenje podeželja. Rast prebivalstva se je s suburbanizacijo (širjenje Ljubljane na bližnja primestna naselja) v 80. letih 20. stol. še povečala in se še bolj okrepila v 90. letih 20. stol, ko je bila rast največja v suburbaniziranih obmestnih naseljih na severnem obrobju Ljubljanskega barja (Notranje Gorice, Vnanje Gorice, Črna vas, Bevke, Jezero). V zadnjih letih se kaže trend večanja stopnje rasti prebivalstva predvsem v manjših podeželskih naseljih na južnem obrobju Ljubljanskega barja (Brest, Tomišelj, Podkraj, Vrbljene).

Na rast prebivalstva vpliva naravno in selitveno gibanje. Na splošno za Krajinski park Ljubljansko barje velja, da se je število prebivalcev povečalo predvsem na račun selitvenega prirastka (60 % rasti). Relativno visok delež rasti predstavlja tudi naravni prirastek, kar pa ni presenetljivo, saj se priseljuje predvsem mlajša in srednja generacija, ki je v rodni dobi.

Leta 2010 so največji naravni prirastek beležila naselja Jezero, Notranje in Vnanje Gorice, negativni naravni prirastek pa naselja Matena in Strahomer. Selitveni prirastek je bil leta 2010 najvišji v naseljih Jezero, Vnanje Gorice, Črna vas, Tomišelj in Vrbljene, najnižji pa v naseljih Matene, Bevk in Blatne Brezovice, kjer je bil obseg izseljevanja večji od priseljevanja.

Karta 2: Indeks rasti števila prebivalcev KPLB (1948 – 2011)

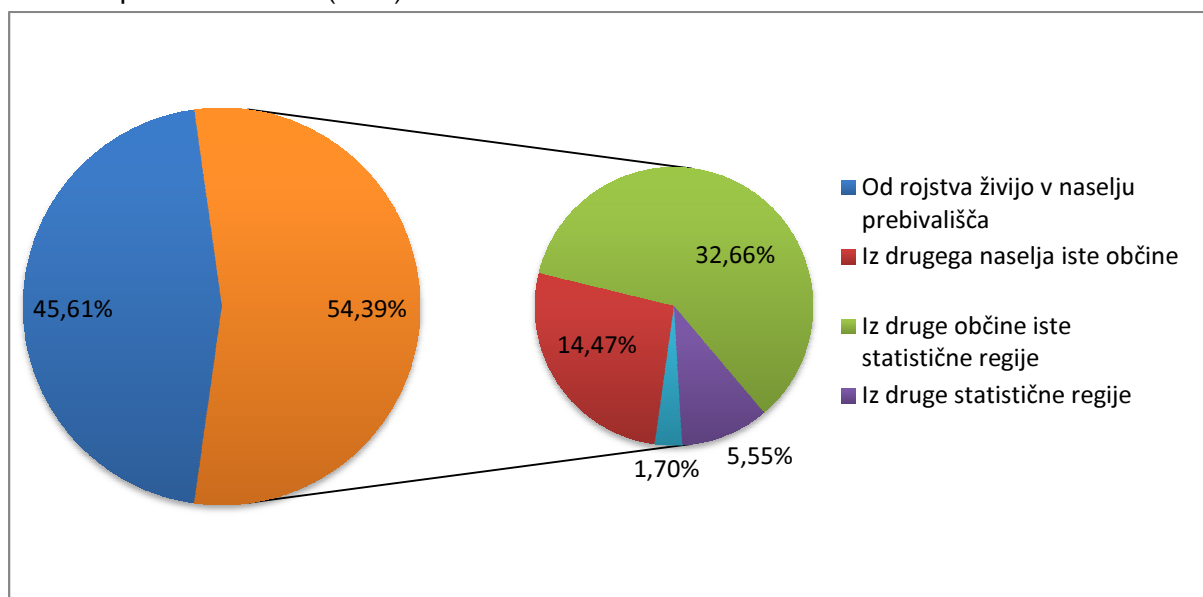

Zgornja karta prikazuje gibanje števila prebivalstva po naseljih v KPLB. Na karti niso prikazani podatki za naselji Draga in Podkraj, saj sta nastali šele leta 2007. Draga je nastala z izločitvijo iz naselij Dobravica in Sarskega, Podkraj pa je bil pred tem del naselja Tomišelj. Prav tako so za naselji Podplešivica in Žabnica podatki dostopni šele v popisu leta 2002. Obe naselji sta nastali z izločitvijo iz naselja Plešivica, zaradi česar je prišlo do znižanja stopnje rasti števila prebivalcev v naselju Plešivica.

3.1 Selitve prebivalstva

Leta 2002 je za prebivalce KPLB veljalo, da jih je 46 % na območju živelo od rojstva, 54 % prebivalcev pa je bilo priseljenih. Priseljevali so se predvsem iz drugih občin iste statistične regije (občina Ljubljana).

Graf 3: Tipi selitev v KPLB (2002)

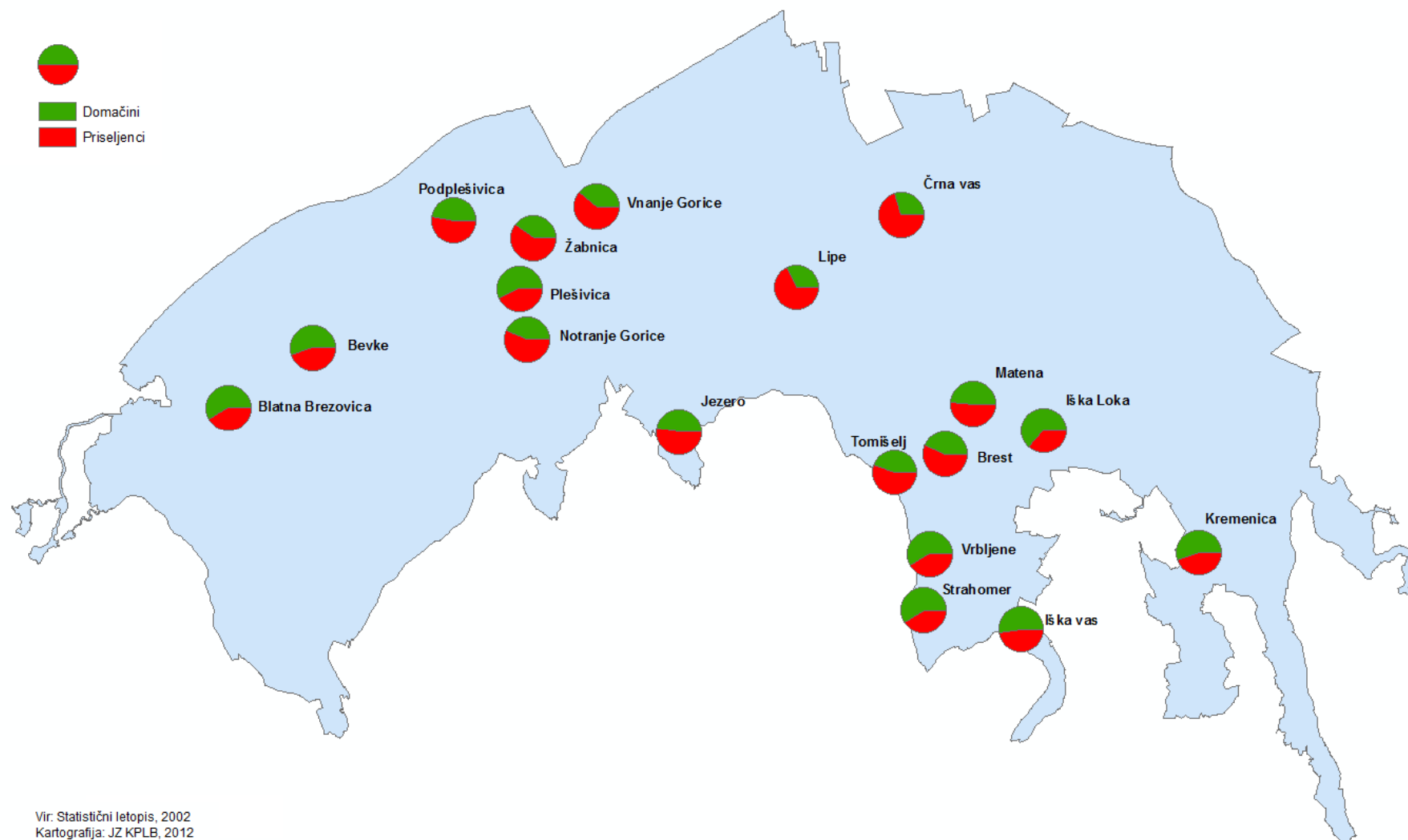
Vir: Popis prebivalstva 2002

Od 70. let 20. stoletja je bilo območje Krajinskega parka Ljubljansko barje zelo privlačno za priseljevanje. Sprva so se zaradi pomanjkanja in visokih cen stanovanj in zemljišč v mestu, v bližnja naselja priseljevali predvsem prebivalci Ljubljane. Zaradi relativno poceni nakupa zemljišč in nizkih stroški komunalne opremljenosti, so na obrobju mest začela rasti nova stanovanjska naselja, ki so nudila bivanje v enodružinskih hišah in bolj kvalitetno bivalno okolje, razmah avtomobilizma in s tem izboljšana prometna dostopnost pa je omogočala dnevno delovno migracijo, saj je zaposlitev ostala skoncentrirana v mestu (Rebernik, 2004). Na ta račun so se širila naselja Črna vas, Notranje in Vnanje Gorice, Jezero in Bevke.

V zadnjih letih prebivalstvo najhitreje narašča v manjših podeželskih naseljih na južnem obrobju Ljubljanskega barja (Brest, Tomišelj, Podkraj, Vrbljene). Prebivalstvo se iz ožjega in gosto poseljenega območja širi tudi na podeželsko območje. Takšno poselitev spodbujajo pomanjkanje in visoke cene stanovanj in zazidljivih zemljišč v Ljubljani in ožjem suburbanem območju (Rebernik, 2004).

Spodnja karta prikazuje delež domačinov in priseljencev po naseljih KPLB. Delež priseljencev je največji v imigracijsko najprivlačnejših naseljih (Črna vas, Lipe, Notranje in Vnanje Gorice), najmanjši pa v naseljih, ki so manj privlačna za priseljevanje.

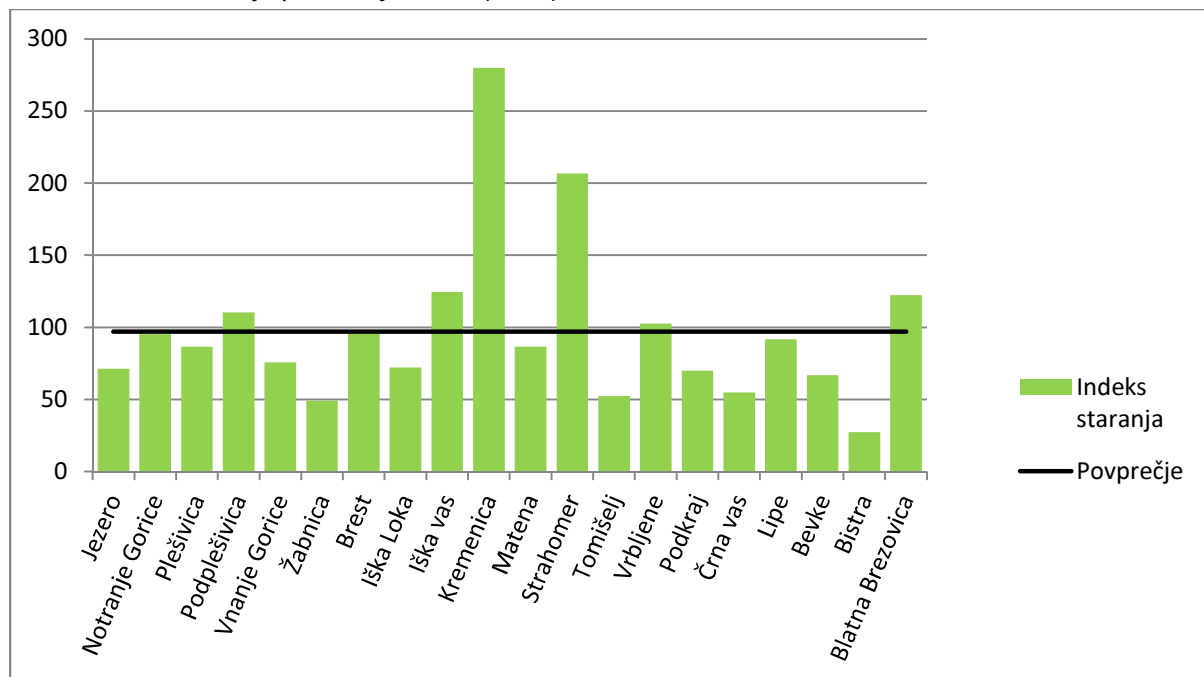
Karta 3: Razmerje med domačini in priseljenci po naseljih v KPLB (2002)

4. Starostna struktura prebivalstva

Starostna sestava je eden tistih kazalcev, ki najbolj nazorno prikazujejo tendence prihodnjega demografskega razvoja. Za približno ocenjevanje vitalnosti nekega območja in pripadajočega prebivalstva uporabljamo indeks staranja. Računamo ga kot razmerje med številom starega (nad 65 let) in številom mladega (0–14 let) prebivalstva nekega območja. Kaže nam, koliko starih prebivalcev živi v povprečju na 100 mladih prebivalcev na nekem območju. Leta 2011 je bilo v Krajinskem parku Ljubljansko barje v povprečju na 100 otrok 97 starih prebivalcev.

Graf 4: Indeks staranja po naseljih KPLB (2011)

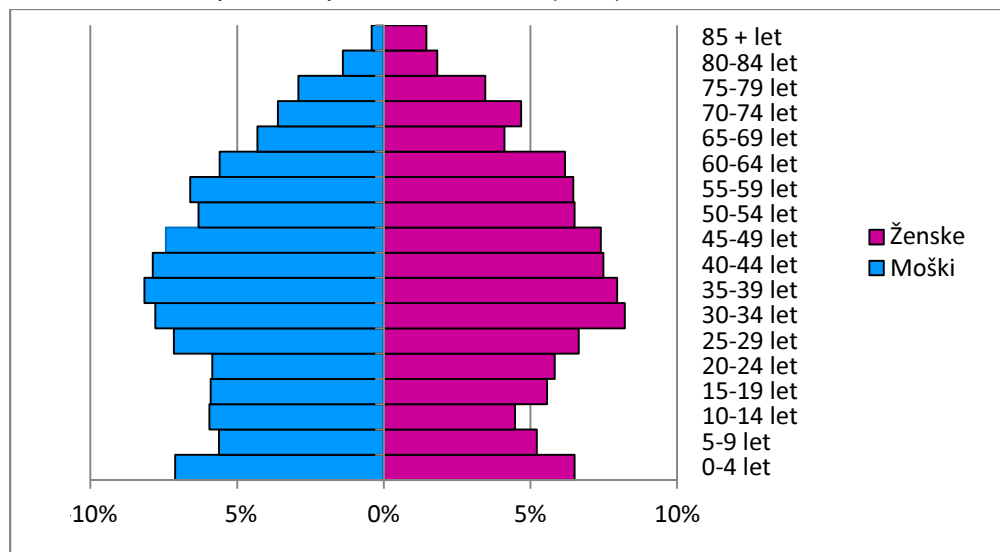

Vir: SURS, 2012

Čim nižji je indeks staranja, tem boljša je starostna sestava prebivalstva. Pri normalni starostni sestavi se indeks staranja giblje med 40 in 50. V Sloveniji je v letu 2011 znašal 117, v Krajinskem parku Ljubljansko barje pa 97. Primerjava indeksov staranja za leto 2002 in 2011 je pokazala, da se prebivalstvo KPLB stara. Navidezno pomlajevanje prebivalstva je posledica močnega priseljevanja predvsem mlade in srednje generacije, zato tudi ni presenetljivo, da imajo najnižje indekse staranja prav novejša imigracijska naselja (Podkraj, Tomišelj, Žabnica, Črna vas), medtem ko je v starejših in imigracijsko manj privlačnih naseljih indeks staranja višji (Strahomer, Kremenica, Blatna Brezovica).

Povprečna starost prebivalstva KPLB je leta 2011 znašala 39,4 let in je bila pod slovenskim povprečjem. Mlado prebivalstvo je predstavljalo 16,7 % (slovensko povprečje 14,2 %), staro pa 14,4 % celotne populacije (slovensko povprečje 16,5 %).

Graf 5: Starostna piramida prebivalstva KPLB (2011)

Vir: SURS, 2012

Starostna piramida prikazuje starostno strukturo prebivalstva Krajinskega parka Ljubljansko barje. Iz njene oblike lahko razberemo trend staranja prebivalstva, kar je značilno za celotno Slovenijo. Opazen je proces navideznega pomlajevanja prebivalstva, ki poteka predvsem na račun selitvenega prirastka.

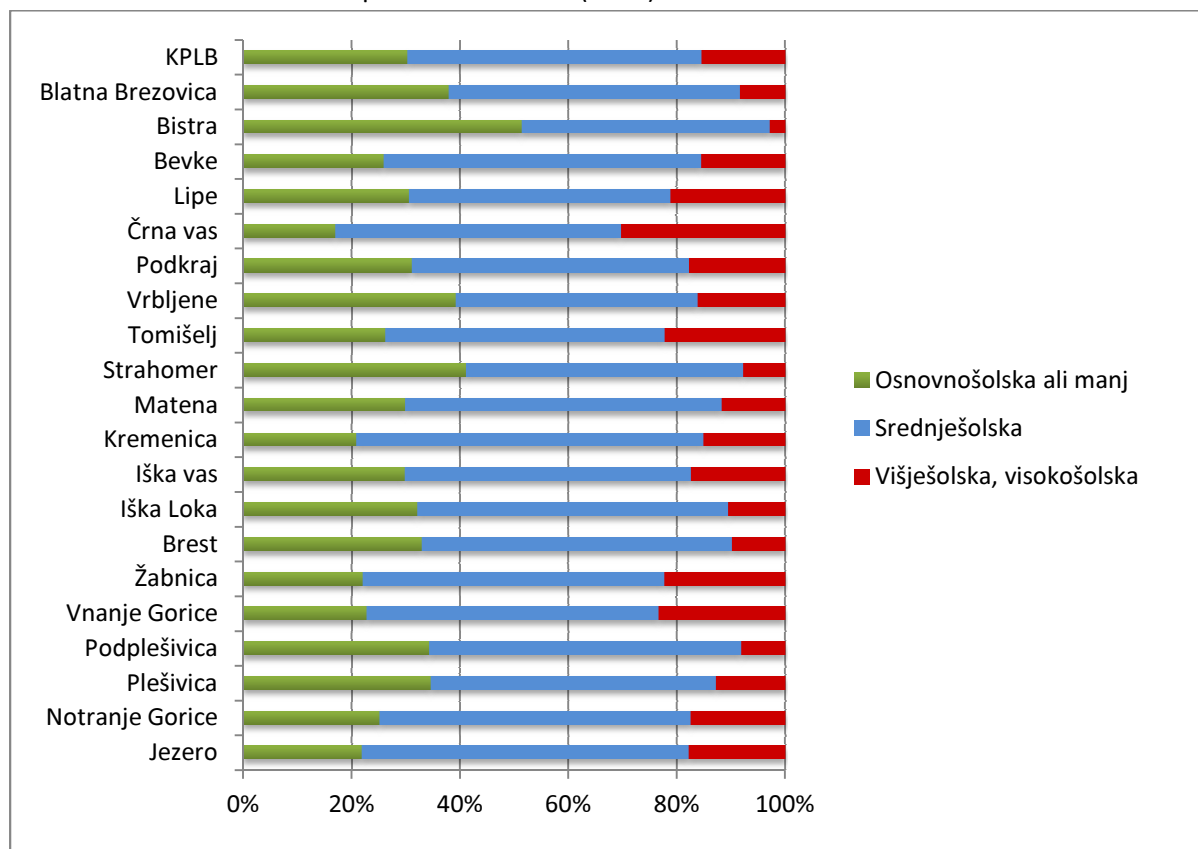
5. Velikost gospodinjstev

Eden pomembnejših demografskih procesov v Sloveniji po njeni osamosvojitvi je bilo povečanje števila gospodinjstev in s tem povezano zmanjševanje povprečnega števila članov gospodinjstva. Podatki popisa kažejo, da je imelo povprečno gospodinjstvo v Sloveniji v letu 2002 2,8 člana, kar je za 0,3 člana manj kot ob popisu prebivalstva iz leta 1991. Zmanjševanje povprečnega števila članov gospodinjstva je značilno za celotno Slovenijo.

Leta 2011 bilo v naseljih znotraj parka skupaj 3.247 gospodinjstev. Povprečno gospodinjstvo je štelo 3 člane in je bilo nad slovenskim povprečjem (2,5 člana). Prevladovala so gospodinjstva s tremi in štirimi člani (41 % vseh gospodinjstev), kar je prav tako nad slovenskim povprečjem (34 % vseh slovenskih gospodinjstev).

6. Izobrazbena struktura

Graf 6: Izobrazbena struktura prebivalstva KPLB (2011)

Vir: SURS, 2012

Med pozitivne učinke suburbanizacije štejemo tudi postopno izboljšanje izobrazbene ravni podeželskega prebivalstva. Pregled podatkov Statističnega urada Slovenije za leta 2011 je pokazal, da v območju parka živi okoli tretjina ljudi z osnovnošolsko izobrazbo, dobra polovica jih ima dokončano srednjo šolo, 15 % pa ima višješolsko in visokošolsko izobrazbo, kar je pod slovenskim povprečjem (17 %). Največ prebivalcev z višješolsko in visokošolsko izobrazbo živi v Črni vasi, Vnanjih Goricah, Žabnici, Tomišlju in Lipah (nad 20 % vseh izobraženih), najmanj pa v bolj ruralnih naseljih parka (Bistra, Strahomer, Brest, Blatna Brezovica, Podplešivica).

Pri prostorski razporeditvi izobrazbene strukture je moč opaziti, da se izobrazbena struktura izboljšuje na račun priseljevanja, saj se na območje parka priseljujejo predvsem višješolsko in visokošolsko izobraženi.

7. Zaposlitvena struktura

7.1 Aktivno prebivalstvo

Aktivno prebivalstvo sestavljajo delovno aktivni prebivalci in brezposelne osebe. Stopnja aktivnosti kaže, koliko je izkoriščen delovni potencial. Pokaže nam tudi odstotni delež aktivnega prebivalstva v delovno sposobnem prebivalstvu (osebe, stare več kot 15 let).

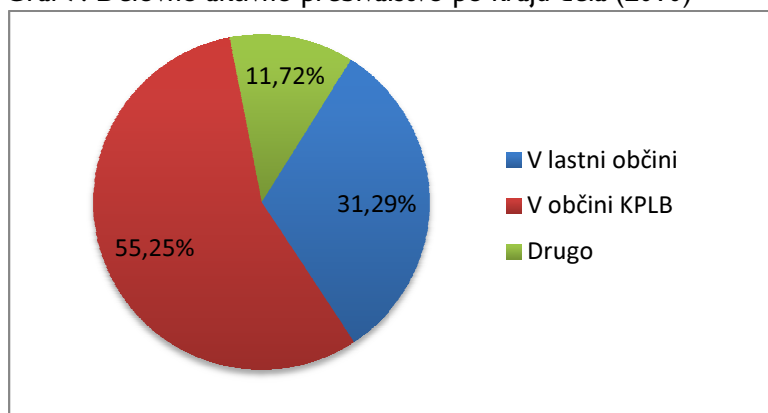
Leta 2010 je stopnja aktivnosti v KPLB znašala 57 %, kar je rahlo pod slovenskim povprečjem (okoli 60 %).

7.1.1 Delovno aktivno prebivalstvo

S pomočjo tega kazalnika izražamo delež delovno aktivnega prebivalstva med delovno sposobnim prebivalstvom (osebe, stare 15 let ali več). Delovno aktivno prebivalstvo je seštevek zaposlenih oseb pri samozaposlenih, v družbah, podjetjih in organizacijah, ki opravljajo poklic ter kmetov.

Leta 2010 je bilo v Krajinskem parku Ljubljansko barje delovno aktivnih 51 % prebivalcev, kar je pod slovenskim povprečjem (55 %). Povprečna bruto mesečna plača je znašala 1.353,12 EUR in je bil nižja od slovenskega povprečja (1.522,70 EUR). Višina povprečne mesečne bruto plače se je od leta 2008 povečala za 12 % (Slovenija 10 %).

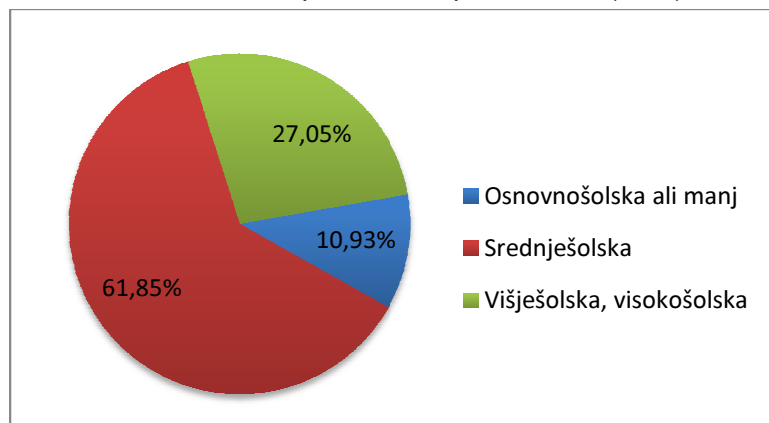
Graf 7: Delovno aktivno prebivalstvo po kraju dela (2010)

Vir: SURS, 2012a

Leta 2010 se je 87 % prebivalstva KPLB zaposlovalo v občinah, ki segajo na območje parka (občine Škofljica, Ljubljana, Ig, Log-Dragomer, Brezovica, Borovnica in Vrhnika), od tega kar tretjina v občini prebivališča. V občini Ljubljana se je zaposlovalo 60,5 % delovno aktivnih prebivalcev KPLB, v drugih občinah Osrednjeslovenske statistične regije pa 6,5 % prebivalcev parka. V občinah Gorenjske statistične regije je bilo zaposlenih 1,8 % delovno aktivnih prebivalcev KPLB, v drugih statističnih regijah pa skupaj 3,4 % prebivalcev parka.

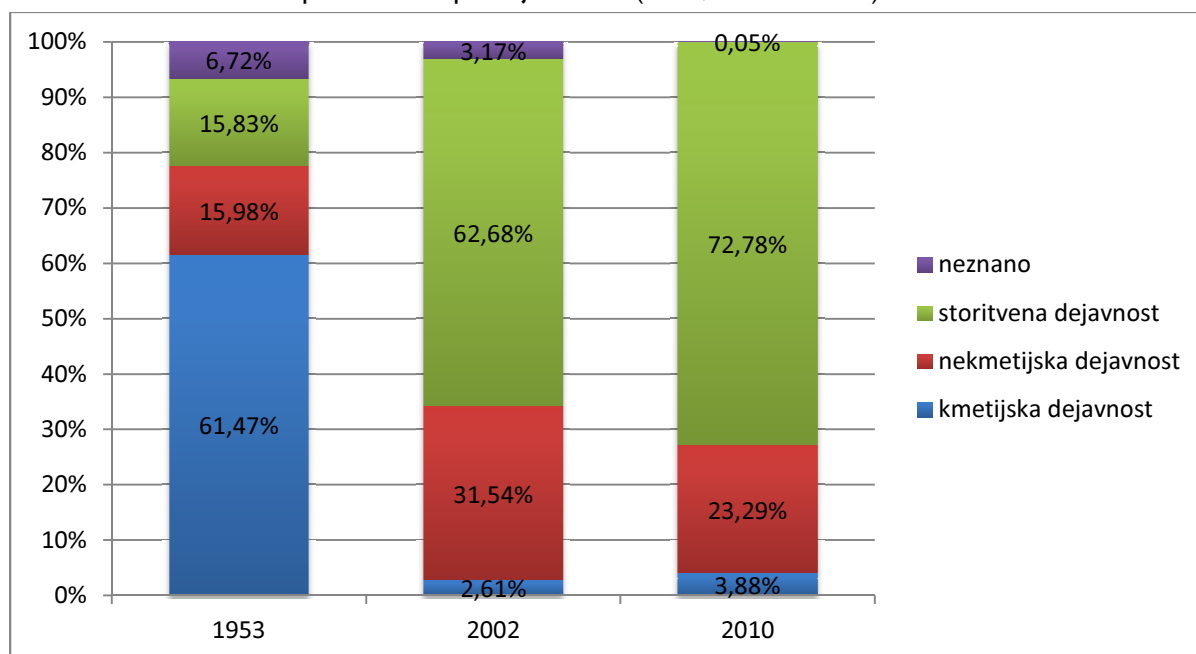
Graf 8: Delovno aktivno prebivalstvo po izobrazbi (2010)

Vir: SURS, 2012a

Med zaposlenimi prebivalci KPLB jih ima več kot pol srednješolsko izobrazbo in so zaposleni predvsem na področjih trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil, proizvodnih dejavnostih ter v gradbeništvu. Skoraj tretjina delovno aktivnega prebivalstva ima višješolsko in visokošolsko izobrazbo. Več kot polovica jih je zaposlenih v izobraževanju, javni upravi, strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih ter v trgovini.

Graf 9: Delovno aktivno prebivalstvo po dejavnostih (1953, 2002 in 2010)

Vir: Popisi prebivalstva 1953 in 2002; SURS, 2012a

Statistični podatki so po standardni klasifikaciji dejavnosti ločeni v tri skupine, v katere so bili uvrščeni delovno aktivni prebivalci. To so kmetijske (kmetijstvo, lov, gozdarstvo, ribištvo), nekmetijske (rudarstvo, predelovalne dejavnosti, oskrba z elektriko, plinom, vodo, gradbeništvo) ter storitvene dejavnosti (trgovina, popravilo motornih vozil, gostinstvo, promet, skladiščenje, zveze, finančno posredništvo, nepremičnine, najem in poslovne storitve, javna uprava, obramba, socialno zavarovanje, izobraževanje, zdravstvo, socialno varstvo, druge javne, skupne in osebne storitve). Pri zgornjem grafu je potrebno opozoriti, da deleži za leto 2010 niso neposredno primerljivi s tistimi za prejšnja leta

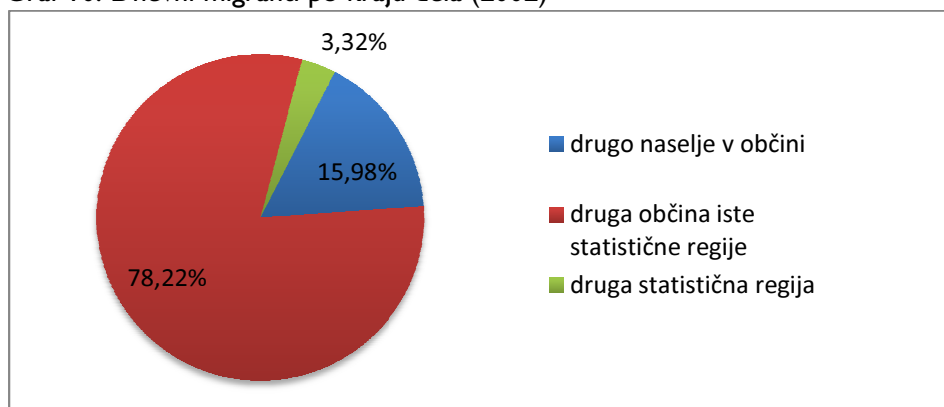
zaradi spremenjene statistične definicije prebivalstva (po novem se osebe, ki imajo poleg stalnega prijavljeno tudi začasno bivališče, štejejo na naslovu začasnega prebivališča).

Zaradi močne industrializacije se je v drugi polovici 20. stoletja zgodil družbenogospodarski prehod iz agrarne v sodobno postindustrijsko (storitveno) dobo. Do 50. let 20. stoletja se je večina delovno aktivnega prebivalstva KPLB ukvarjalo s kmetijsko dejavnostjo, leta 2010 pa je delež znašal le še slabih 4 % delovno aktivnega prebivalstva. Večina delovno aktivnega prebivalstva se je leta 2010 ukvarjala s storitveno dejavnostjo, predvsem s trgovino (19 %), izobraževanjem (8 %) ter s strokovno, znanstveno in tehnično dejavnostjo (8 %). Pri nekmetijski dejavnosti se je največ delovno aktivnega prebivalstva ukvarjalo s predelovalnimi dejavnostmi (13 %) in gradbeništvom (8 %).

7.1.1.1 Dnevne migracije

Obseg dnevne delovne migracije je odvisen od stopnje razvitosti, načina oz. gostote poselitve, razporejenosti zaposlitvenih središč in od prometne povezanosti med posameznimi kraji. Suburbanizacija in z njo povezan razvoj prometnic (izgradnja avtoceste), je povzročila širjenje poselitve na obrobju Ljubljane, vendar temu niso sledila tudi delovna mesta. Zaposlitve so ostale skoncentrirane v mestu, zato je večina delovno aktivnega prebivalstva KPLB primorana dnevno migrirati v kraj svoje zaposlitve.

Graf 10: Dnevni migranti po kraju dela (2002)

Vir: Popis prebivalstva 2002

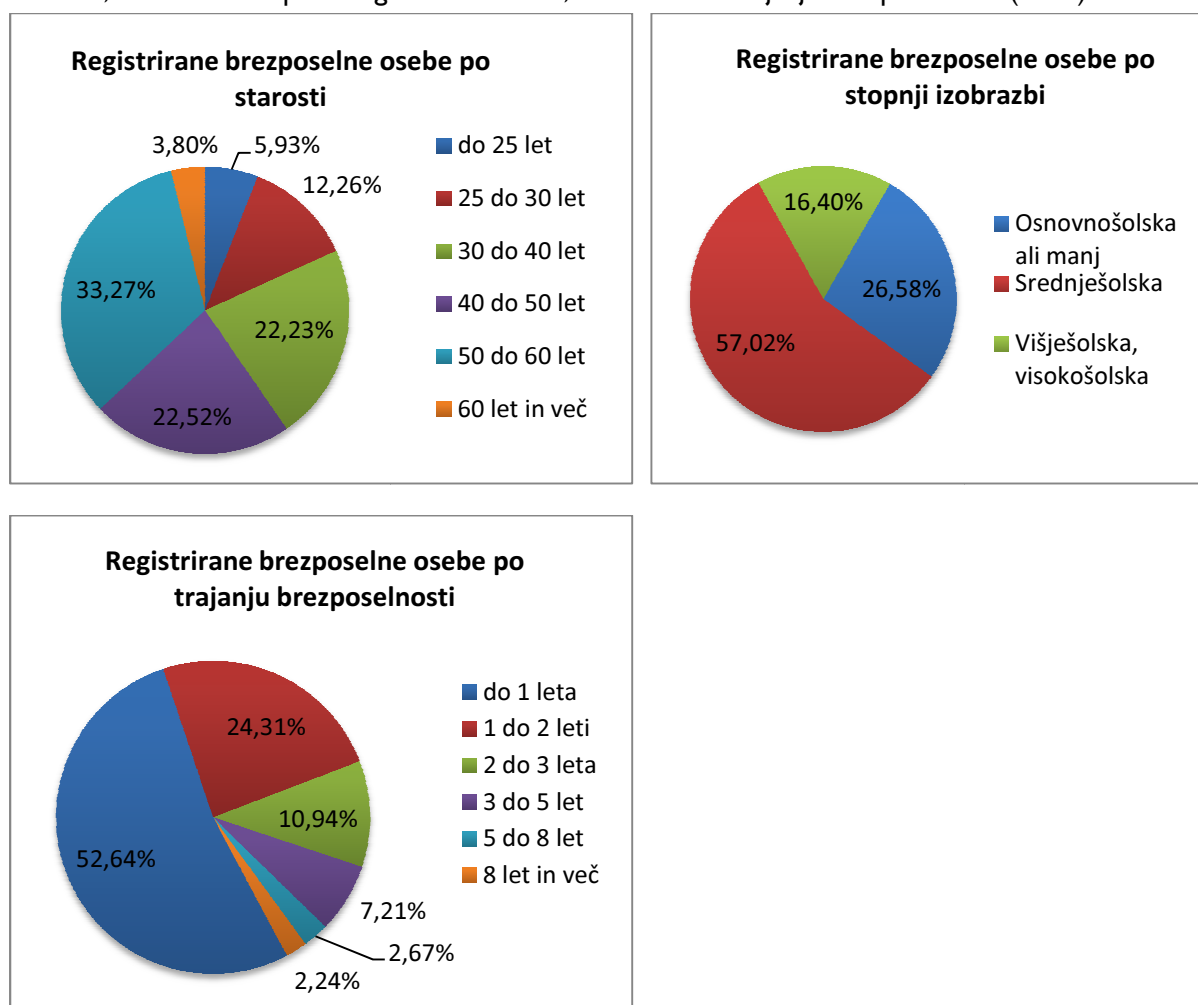
Leta 2002 je 81 % delovno aktivnih prebivalcev KPLB dnevno migriralo na delovno mesto. Večina prebivalcev (78 %) se je dnevno vozila na delo v občine Osrednjeslovenske statistične regije (predvsem v Ljubljano), 16 % pa v druga naselja znotraj občine prebivališča.

7.1.2 Brezposelnost

Registrirano brezposelne osebe so iskalci zaposlitve, ki niso v delovnem razmerju, niso samozaposleni, niso poslovodne osebe v osebni družbi in enoosebni družbi z omejeno odgovornostjo ter zavodu, niso kmetje, niso upokojenci, nimajo statusa dijaka, vajenca, študenta ali udeleženca izobraževanja odraslih, mlajšega od 26 let, so zmožni za delo, so prijavljeni na ZRSZ, aktivno iščejo zaposlitev in so pripravljeni sprejeti ustrezno oziroma primerno zaposlitev, katero jim ponudi ZRSZ ali drug izvajalec storitve posredovanja zaposlitve (ZRSZ, Metodološka pojasnila).

Stopnja registrirane brezposelnosti je delež registriranih brezposelnih oseb v aktivnem prebivalstvu in je od leta 2008 naprej neprestano naraščala, kar lahko pripišemo trenutni gospodarski in finančni krizi. Leta 2008 je bilo na območju Krajinskega parka Ljubljansko barje brezposelnih približno 4 % aktivnega prebivalstva, leta 2010 pa približno 8 %, kar je še vedno pod slovenskim povprečjem (12,1 %). Največ brezposelnih je bilo moških (57 %).

Graf 11, 12 in 13: Brezposelni glede na starost, izobrazbo in trajanje brezposelnosti (2011)

Vir: ZRSZ, 2012

Največ je brezposelnih je starih med 50 in 60 let (33 %), sledijo jim stari med 40 in 50 leti (22,5 %). Med mladimi je brezposelnih okoli 18 %. Izobrazbena struktura nam pokaže, da ima največ brezposelnih srednješolsko izobrazbo. Največ brezposelnih je brez službe že eno ali dve leti (77 %).

8. Zaključek

Ljubljansko barje je poseljeno na rahlo dvignjenih legah, ki jih ne dosežejo poplave ter ob in na barjanskih osamelcih. Problem razpršene gradnje in neustreznega robu med naseljem in krajino je prisoten zlasti na severnem delu KPLB. Rast števila prebivalcev je posledica naseljevanja nekmečkega prebivalstva v podeželska naselja v bližini Ljubljane. Novejši selitveni tokovi so se preusmerili iz severnega roba na južni rob Ljubljanskega barja. V prihodnosti bi lahko pričakovali povečanje pritiskov za pozidavo in poselitev novih, predvsem kmetijskih površin. Pri pregledu veljavnih občinskih prostorskih načrtov lahko opazimo, da se občine zavedajo velikega pomena kakovostnega bivalnega okolja in ohranjene narave, saj v nobenem naselju znotraj Krajinskega parka Ljubljansko barje ni predvidena širitev obstoječih območij poselitve, ampak gre zgolj za zgoščanje in zaokroževanje naselij.

Prebivalstvo se seli v naselja, kjer je več prostora ter čisto okolje in mir, ki sta postala zelo pomembni bivalni vrednoti, hkrati pa so ta naselja blizu delovnim mestom. V vseh občinah je opazen porast števila prebivalcev, ki ga zaradi suburbanizacije povzroča predvsem pozitivno naravno in selitveno gibanje prebivalstva. Poleg ugodnega naravnega in selitvenega gibanja imajo naselja v parku tudi ugodno starostno in izobrazbeno strukturo, kar predstavlja velik potencial za nadaljnji razvoj.

Večina delovno aktivnega prebivalstva je zaposlena v storitvenem sektorju. Zaposlitve so skoncentrirane v Ljubljani, zato prihaja do velikega obsega dnevne delovne migracije. Povečujejo se pritiski na okolje in gradnjo infrastrukture (železnica, širitev obvoznice, deponije), kar v prihodnosti lahko privede do navzkrižja med varstvom narave in investitorji (potencialno zmanjšanje obsega habitatov ogroženih in mednarodno varovanih prstoživečih rastlinskih in živalskih vrst).

Visoka stopnja brezposelnosti je posledica širše gospodarske in finančne krize. »Povprečni« brezposelni prebivalec KPLB je star med 40 in 60 leti, ima dokončano srednjo šolo in je brezposeln približno eno leto. Najverjetneje je bil prej zaposlen v enem izmed podjetij v predelovalnih dejavnostih, na katera je gospodarska kriza imela največji vpliv.

Suburbanizacija je posledice pustila tudi pri izgledu kulturne krajine in njeni pestrosti. Nekoč podeželska naselja so zaradi suburbanizacije že marsikje izgubila svojo fiziognomsko in regionalno identiteto. Zaradi velikega obsega priseljevanja se je v marsikaterem naselju že spremenilo razmerje med domačini (tisti, ki v naselju živijo od rojstva) in priseljenci, kar se ponekod v parku že kaže kot problem. Domačini so se skozi stoletja naučili bivati in delati v sožitju z naravo, medtem ko priseljenci tega občutka mnogokrat nimajo in na naravne vire gledajo zgolj kot neomejen vir zaslužka.

9. Viri in literatura

- Melik, A., 1927. Kolonizacija Ljubljanskega barja : doktorsko delo. Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 65 str.
- Premelč, M., 2006. Strokovna podlaga predlaganega krajinskega parka Ljubljansko barje : diplomsko delo. Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 71 str.
- Rebernik, D., 2004. Razvoj prebivalstva v Ljubljanski urbani regiji. Dela, 22, str. 89-99
- Popis prebivalstva 1948. URL: http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1948.asp (citirano 6.2.2012)
- Popis prebivalstva 1953. URL: http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1953.asp (citirano 6.2.2012)
- Popis prebivalstva 1961. URL: http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1961.asp (citirano 6.2.2012)
- Popis prebivalstva 1971. URL: http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1971.asp (citirano 6.2.2012)
- Popis prebivalstva 1981. URL: http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1981.asp (citirano 6.2.2012)
- Popis prebivalstva 1991. URL: http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1991.asp (citirano 6.2.2012)
- Popis prebivalstva 2002. URL: http://www.stat.si/popis2002/si/rezultati_naselja_prebivalstvo.asp (citirano 6.2.2012)
- Spremenjena statistična definicija prebivalstva, 2012. URL: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2319 (citirano 20.2.2012)
- SURS, 2012. SI-Stat podatkovni portal, URL: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp (citirano 6.2.2012)
- SURS, 2012a. Delovno aktivno prebivalstvo, ki ima prebivališče v Krajinskem parku Ljubljansko barje (glede na naselje in občino prebivališča) po dejavnosti in doseženi izobrazbi, 31. 12. 2010 (osebni vir, februar 2012)
- ZRSZ, Metodološka pojasnila, 2012. URL: http://www.ess.gov.si/_files/2134/registrirana_brezposelnost_18_2_2011.pdf (citirano 20.2.2012)
- ZRSZ, 2012. Registrirana brezposelnost. URL: http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost (citirano 20.2.2012)